

N:o 34.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ersättning i vissa fall åt värnpligtige för inställelse vid inskrifningsförrättningar och samlingsplatser; gifven Stockholms slott den 19 mars 1888.

Under åberopande af bifogade utdrag af protokollet öfver landförsvarsärenden för denna dag vill Kongl Maj:t föreslå Riksdagen att medgifva:

att till värnpliktig, hvilken för inställelse vid inskrifningsförrättning eller, vid färd till de årliga vapenöfningarna, för inställelse å samlingsplats i hemorten har att från hemvistet tillryggalägga mera än 5 mil och förut icke gjort sig skyldig till förfallolös utevaro från dylik förrättning eller vapenöfning, vid hvilken han varit pliktig infinna sig, må för så väl fram- som återresan från anslaget till beväringsmanskapets vapenöfningar få utbetalas godtgörelse med 50 öre för hvarje öfverskjutande mil.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Hj. Palmstierna.

Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1888.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre BILDT,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Grefve
EHRENSVÄRD,
Statsråden: LOVÉN,
friherre VON OTTER,
VON KRUSENSTJERNA,
WENNERBERG,
BERGSTRÖM,
friherre PALMSTIERNA,
friherre VON ESSEN,
LÖNEGREN.

19:o.

Departementschefen statsrådet friherre Palmstierna föredrog i ett sammanhang dels Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Vesterbottens län underdåniga skrifvelse den 9 december 1887 om ersättning åt beväringmän från Lycksele och Åsele tingslag samt Malå socken för inställelse vid samlingsplats i hemorten under marsch till öfningsmötena, dels ock Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Norrbottens län skrifvelse den 5 januari innevarande år om godtgörelse åt inskrifningskyldige värnpligtige från Enontekis lappmarks socken vid inskrifnings-

förrättning utom nämnda socken, äfvensom arméförvaltningens den 23 december 1887 och den 25 januari 1888 öfver dessa framställningar afgifna underdåniga utlåtanden.

Departementschefen yttrade dervid:

»Enligt gällande författningar åligger det beväringmännen att utan ersättning från det allmännas sida inställa sig vid inskrifningsförrättningar äfvensom vid de så kallade samlingsplatserna i hemorterna, der de mottagas af vederbörande befäl för att sedan i samlad trupp afföras till de olika regementenas öfningsplatser. Uppenbart är emellertid, att med den olikhet i de administrativa områdenas storlek, som i vårt land är rådande, denna skyldighet måste i synnerligen olika grad komma att tynga på landets värnpliktiga befolkning. Under det att i södra och mellersta Sverige knappast någon ort torde finnas, der afståndet från en sockens olika delar till den gemensamma samlingsplatsen, hvilken i regeln också är den, hvarest inskrifningarna förrättas, betydligt öfverstiger en vanlig dagsmarsch, är förhållandet helt annat i de nordliga provinserna. Särskildt lappmarkssocknarna, hvilkas befolkning såsom bekant, innan den nya värnpliktslagen trädde i kraft, var fritagen från all värnpliktsskyldighet, äro i detta afseende uti en synnerligen ogynsam ställning.

Det är dessa omständigheter, som behjertats af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i de båda nordligaste länen och som manat dem att göra de framställningar, för hvilka jag nyss redogjort. Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län har dervid fäst sig vid ett enstaka fall. För att, i öfverensstämmelse med gällande bestämmelser, så vidt möjligt bespara vederbörande värnpliktiga längre resor hade nemligen 1887 års inskrifningsförrättning för Enontekis lappmarks sockens värnpliktiga blifvit utsatt att förrättas i det aflägsna Soppero; och hade kostnaden för inskrifningsnämndens sammanträde derstädes uppgått till omkring 300 kronor, under det att endast en inskrifningsskyldig hade att från nämnda socken inställa sig vid förrättningen. Till undvikande för framtiden af ett dylikt missförhållande föreslår Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som anser lämpligast att inskrifningsförrättningen för Enontekis lappmarkssocken tills vidare utsättes till ort belägen utom socknens gräns, det värnpliktiga derifrån må, så länge inskrifningsförrättningen hålles utom socknen, berättigas att för hvarje mil af vägen från sockengränsen till inskrifningsorten och tillbaka åtnjuta reseersättning med 2 kronor.

Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens län gör framställning om något mera generella stadganden i detta hänseende. Han upplyser, bland annat, att Ohrträsk sockens värnpliktiga hafva

sin samlingsplats i Bjurholm och de, som tillhöra Malå socken, i Bjursele by, att samlingsplatserna för värnpligtige från de fyra lappmarkssocknarne Lycksele, Sorsele och Stensele jemte Tärna kapellförsamling är Lycksele, under det att värnpligtige från öfriga socknar inom Lycksele och Åsele lappmarks tingslag, Fredrika, Åsele, Wilhelmina och Dorothea hafva sin samlingsplats i Fredrika, att afståndet från Öhrträsk till Bjurholm visserligen är endast 3 mil, men att från Malå till Bjursele by är 6,6 mil, att väglängden från samlingsplatsen i Lycksele till Stensele kyrka utgör 9,3 mil, till Tärna kyrka 22,5 mil, till aflägsnare trakter i Tärna 27 mil, till Sorsele kyrka 14,5 mil och till det under Sorsele lydande kapellet Gautträsk 23 mil, samt att från Fredrika kyrka till Åsele är 5,6 mil, till Dorothea 11 mil, till Risbäcks kapell i sistnämnda socken nära 19 mil, till Wilhelmina 12,4 mil och till de inom samma socken belägna kapellagen Fatmomakke och Dikanos 24 mil. Åtskilliga beväringmän skulle alltså behöfva tillryggalägga ända till 50 mil för färden till och från vederbörlig samlingsplats; och då dertill kommer, att ifrågavarande färder oftast måste företagas under sjelfva källossningen, då en resa i dessa trakter erbjuder de största svårigheter, finner Eders Kongl. Maj:ts bemälda befallningshafvande all billighet tala för, att ersättning för inställelsen må beredas de värnpligtige, som tillhöra nyssnämnda socknar, och föreslår i sådant afseende, att de af dem, som bo på längre afstånd än 5 mil från samlingsplats, må vid färd till sådan erhålla godtgörelse med 40 öre för hvarje öfverskjutande mil.

Som jag redan antydt, anser jag syftet med dessa framställningar synnerligen beaktansvärdt. Då emellertid förhållanden likartade med dem, på hvilka Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i de båda nordligaste länen stödjade sina förslag, torde förefinnas jemväl inom flera af rikets öfriga län, synes mig de föreskrifter i ämnet, som kunna komma till stånd, böra erhålla giltighet för hela landet. Att dervid, på sätt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens län föreslagit, något visst afstånd bör bestämmas, som värnpliktig vid färder af ifrågavarande slag har att tillryggalägga utan ersättning, torde så mycket snarare falla af sig sjelf, som någon förändring i hithörande bestämmelser icke egt rum genom den nya värnpligtslagens trädande i kraft, och skyldigheten att på egen bekostnad inställa sig vid in-skrifningsförrättning och samlingsplats sålunda icke är någon nyhet i vår lagstiftning. Jemväl i fråga om måttet af detta afstånd är jag ense med Eders Kongl. Maj:ts bemälda befallningshafvande. Med vår landtbefolknings vanor torde en dagsmarsch för en gång om 5 mil icke vara någon sällsynthet och om såsom regel fastställes, att värn-

pligtig skall vara skyldig utan godtgörelse inställa sig vid inskrifningsförrättning och samlingsplats under förutsättning, att därför erforderlig marsch kan fullgöras på en dag, torde naturligtvis något afseende icke kunna fästas dervid, att marschen är något längre eller kortare. Deremot synes mig ersättningen, när sådan kommer i fråga, böra sättas något högre än Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens län föreslagit. Jag hemställer att den må höjas till 50 öre. Äfven med detta belopp måste den beväringssman, som önskar komma i åtnjutande af ett dagtraktamente utaf 1 krona 50 öre, motsvarande den marschaflöning, som vid marschen från samlings- till öfningsplatsen under vissa förhållanden kommer honom till del, färdas 3 mil om dagen eller mera än tågande trupp i regeln tillryggalägger, då en längre, flera dagar fortgående marsch är i fråga. Slutligen torde af lätt insedda skäl böra stadgas, att värnpligtig, som förut förfallolöst utblifvit från inskrifningsförrättning eller vapenöfning, dervid han haft skyldighet inställa sig, icke må komma i åtnjutande af den ersättning, som nu ifrågasatts.

Kostnaden för den tilltänkta anordningen torde icke blifva betydlig. Enligt senast föreliggande uppgifter utgjorde befolkningen i samtliga ofvannämnda lappmarkssocknar inom Vesterbottens län 22,386, och då riksmedeltalet för värnpligtige i första årsklassen de senare åren utgjort 0,90 procent af hela befolkningsstocken, skulle alltså i rundt tal inom dessa socknar förefinnas 200 värnpligtige i nämnda klass. Af dessa torde emellertid omkring 60 komma på socknarne Lycksele, Fredrika och Öhrträsk, hvilkas värnpligtige enligt de föreslagna bestämmelserna sannolikt icke skulle komma i åtnjutande af någon ersättning. Äfven under antagande att medeltalet mil utöfver 5, som de återstående 140 skulle hafva att tillryggalägga till den för dem bestämda samlingsplats, der, såsom jag redan nämnt, äfven inskrifningen i regeln förrättas, utgör likaledes 5, ett medeltal, som i och för sig torde vara temligen högt, då befolkningen i de längst bort belägna socknarne är mycket gles, skulle alltså hela ersättningen för inskrifningsförrättningen komma att uppgå till 700 kronor och för de båda öfningsmötena till 1,400 eller sammanlagdt 2,100 kronor. I Norrbottens län, hvars lappmarksbefolkning är ännu glesare än den i Vesterbottens län, torde en jmförelsevis vida mindre summa behöfva tagas i anspråk, och äfven om inom Jemtlands, Kopparbergs och Vermlands län en och annan socken förefinnes, på hvilkas värnpligtige de ifrågasatta bestämmelserna må kunna vinna tillämpning, lärer dock kunna antagas, att hela ersättningsbeloppet ej skall komma att uppgå till tre gånger den summa, som jag för Vesterbottens län angifvit. I rundt

tal torde alltså 6,000 kronor kunna anses härtill erforderliga, och lärer vara sjelffallet, att summan, derest mitt förslag varder antaget, anvisas till utgående från förslagsanslaget till beväringmanskapets vapenöfningar.

Då emellertid nu gällande föreskrifter i fråga om beväringmanskapets dagaflöning och den särskilda marschaflöning, som i vissa fall till samma manskap utgår, underståts Riksdagens pröfning, torde dess samtycke till nu ifrågasatta bestämmelser äfven böra inhemtas.

Jag hemställer alltså, att Eders Kongl. Maj:t i nådig proposition till Riksdagen af den lydelse, bilagan I till detta protokoll angifver, täcktes föreslå Riksdagen att medgifva:

att till värnpliktig, hvilken för inställelse vid inskrifningsförrättning eller, vid färd till de årliga vapenöfningarne, för inställelse å samlingsplats i hemorten har att från hemvistet tillryggalägga mera än 5 mil och förut icke gjort sig skyldig till förfallolös utevaro från dylik förrättning eller vapenöfning, vid hvilken han varit pliktig infinna sig, må för så väl fram- som återresan från anslaget till beväringmanskapets vapenöfningar få utbetalas godtgörelse med 50 öre för hvarje öfverskjutande mil.

Till hvad departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, uppå statsrådets öfriga ledamöters underdåniga tillstyrkan, lemna nådigt bifall.

Ex protocollo
Carl Heijkenskjöld.